

[Boris Pavelić](#)

└ Pon, 19/12/2022 - 09:22

- 0
- 0
- 0

[Arhiva +](#)

-
-
-

[Boris Pavelić](#)

└ Pon, 19/12/2022 - 09:22

-
-
-

[Muškarci su četvrtina preživjelih seksualnog nasilja tijekom rata u Hrvatskoj](#)

Ne zna se, i ne može se znati, točan broj osoba koje su u ratu preživjele seksualno nasilje. Jedini pouzdani podaci su oni o zahtjevima za statusom žrtve na temelju Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu. Ministarstvo branitelja, nadležno za provedbu tog zakona, dostavilo je 15. studenoga Forum.tm-u podatke o tim zahtjevima. Dopis ministarstva glasi ovako: “Od stupanja na snagu Zakona o pravima žrtava seksualnog nasilja za vrijeme oružane agresije na Republiku Hrvatsku u Domovinskom ratu, 18. lipnja 2015. do zaključno 11. studenog 2022., u Ministarstvu hrvatskih branitelja zaprimljeno je ukupno 296 zahtjeva (muškarci 74, žene 222), od čega je riješeno 289 zahtjeva (muškarci 74, žene 215), a preostali su u postupku rješavanja. Od toga je pozitivno riješeno 204 zahtjeva (muškarci 47, žene 157), negativno 76 (muškarci 23, žene 53), u osam predmeta došlo je do obustave postupka (muškarci 3, žene 5), a jedan zahtjev je odbačen (muškarac).“

Ministarstvo je navelo i podatke o broju korisnica i korisnika “povećane novčane naknade”, prava koje Zakon jamči u članku 25., na temelju prisilne trudnoće ili prisilnog pobačaja zbog seksualnog nasilja,

“rođenja djeteta zbog prisilne trudnoće nastale kao posljedica seksualnog nasilja” te seksualnog nasilja prema maloljetnoj osobi. “Sukladno odredbi članka 25. Zakona, pravo na povećanu novčanu naknadu ostvarilo je ukupno 20 osoba (muškarci 4, žene 16): po osnovu prisilne trudnoće nastale kao posljedice seksualnog nasilja ostvarile su dvije osobe, po osnovu prisilno izazvanog pobačaja kao posljedice seksualnog nasilja jedna osoba, kao i po osnovu rođenja djeteta zbog prisilne trudnoće nastale kao posljedice seksualnog nasilja, a pravo na povećanu novčanu naknadu po osnovu seksualnog nasilja počinjenog prema maloljetnoj osobi ostvarilo je 16 korisnika (muškarci 4, žene 12).”

Iz tih podataka daje se približno zaključiti kako su otprilike četvrtinu zahtjeva za ostvarivanjem statusa žrtve seksualnog nasilja u ratu podnijeli muškarci. Još neki podaci potkrepljuju takav zaključak: u članku “Dugo odgađani korak u pravom smjeru”, u kojemu je novinarka Cyrrile Cartier 2015. za inozemne medije opisala donošenje Zakona u Hrvatskoj, izneseni su podaci kako je do tada, do 2015., “samo šest žrtava, od čega dva muškarca, prijavilo silovanje i dobilo prava u skladu sa Zakonom o braniteljima.”

Ima li se na umu procjena koju je za Forum.tm kazala Marijana Senjak, psihologinja i psihoterapeutkinja s trideset godina iskustva u ratu sa žrtvama seksualnog nasilja u ratu u BiH i Hrvatskoj – da se “poznati podaci u području seksualnog nasilja u ratu uvijek množe s deset do čak dvadeset” - na temelju iznesenih podataka približno se može procijeniti, ali bez pretenzije na točnost, kako je tijekom rata u Hrvatskoj seksualno nasilje preživjelo od oko petsto do 1.500 muškaraca.

Svjedočanstva žrtava su rijetka. Jedno od njih anonimno je izneseno u knjizi “Sunčica”, izdanju Hrvatskog društva logoraša srpskih koncentracijskih logora iz 2011. godine, u kojoj su objavljena anonimna svjedočanstva četrnaest žena i jednog muškarca iz Hrvatske, koji su u ratu preživjeli seksualno nasilje. Muškarčevo je svjedočanstvo posljednje u toj knjizi: ujesen 1991. zarobljen je u Slunju, prebačen u logor u Manjaču kod Prijedora u BiH, i ondje, uza sva druga užasavajuća mučenja, seksualno zlostavljan.

U Hrvatskoj, o seksualnom nasilju nad muškarcima u ratu govori se vrlo rijetko. Jedan od rijetkih skupova o toj temi održan je prije četiri godine, u studenome 2018. u Zagrebu, kada je Zaklada Sunčica organizirala skup “Seksualno zlostavljanje muškaraca u logorima za vrijeme agresije na Hrvatsku”. Na tom je skupu psiholog Zoran Komar potvrdio kako preživjeli nerado govore o takvim iskustvima, a upraviteljica Zaklade Sunčica Marija Slišковиć izjavila je kako nije poznat stvarni broj muškaraca koji su preživjeli seksualno nasilje. Činjenica da se o tome u Hrvatskoj govori 25 godina nakon rata “govori sama za sebe”, kazao je Komar, upozoravajući kako preživjeli trebaju psihološku pomoć, jer je “riječ o vrlo traumatičnom iskustvu iz kojeg ide cijeli niz posljedica po žrtvu – fizičkih, psiholoških, socijalnih i ekonomskih”.

Umirovljeni hrvatski branitelj i policajac Vlado Radošić na tom je skupu iznio rezultate vlastitog istraživanja, prema kojemu je u logoru Stara Gradiška 1991. i 1992. bilo zatočeno 1086 ljudi, uglavnom muškaraca. “Samo dio njih progovorio je i o seksualnom zlostavljanju u logoru, ali medicinski dokumenti sugeriraju da je žrtava bilo više”, kazao je Radošić, dodajući kako državne institucije posjeduju te podatke, ali ih nitko nije sustavno istražio.

Seksualno nasilje nad muškarcima u ratu u Hrvatskoj dokazano je i u presudama pred Haškim sudom. U presudi Milanu Martiću navodi se kako “ima dokaza o seksualnom zlostavljanju nekih zatočenika” u zatvoru u staroj bolnici u Kninu. “Bivši zatočenici su izjavili da su zatočenici seksualno zlostavljani tako što su ih prisiljavali na međusobni oralni seks ili oralni seks sa zatvorskim stražarima, i na međusobnu masturbaciju”. Svjedok Luka Brkić posvjedočio je “da je čuo da je bilo pokušaja silovanja muškaraca u prostoriji koja se nalazila pored njegove”. Postoji i nekoliko presuda hrvatskih sudova kojima su dokazani zločini seksualnog nasilja nad muškarcima.

Usprkos svemu tome, takvi su zločini i dalje čvrst socijalni tabu. Zašto je to tako, u prošlogodišnjem intervjuu bosanskohercegovačkom portalu Prometej.ba djelomice je objasnila belgijska politologinja Heleen Touquet, profesorica na sveučilištima u Leuvenu i Antwerpenu, koja predaje europske vrijednosti, političku povijest Balkana i politike sjećanja. Touquet, koja je sudjelovala i na spomenutom okruglom stolu 2018. u Zagrebu, u opsežnom je intervjuu govorila o dubini predrasuda koje društvo priječe da otvori ozbiljnu i sveobuhvatnu raspravu o seksualnom nasilju nad muškarcima. Touquet je suautorica članka “Od 'Rijetko se događa' do 'Muškarcima je teže' - Razbijanje zabluda o seksualnom nasilju nad muškarcima i dječacima u sukobu i izbjeglištvu”, objavljenog 4. ožujka 2021. na web izdanju Žurnala za humanitarne poslove (Journal of humanitarian affairs), koji je dostupan na internetu.

Autori članka analizirali su deset uvriježenih stereotipa o seksualnom nasilju nad muškarcima. “Nosivi element ovih mitova je ideja da muškarci moraju biti snažni i da će uvijek biti u mogućnosti oduprijeti se silovanju ili seksualnom napastovanju”, objasnila je Touquet u intervjuu za Prometej.ba. “Iz toga slijedi da muškarac koji je bio silovan ili seksualno zlostavljan mora biti slabić. Naravno da to nije istina. Seksualni napadi se događaju u okolnostima u kojima jedna osoba posjeduje moć nad drugom osobom”, objasnila je.

Touquet je, među ostalim, u intervjuu na Prometej.ba analizirala i razlike u društvenoj percepciji seksualnog nasilja nad ženama i muškarcima. Kaže kako takvo nasilje nad ženama “često služi za nacionalističke svrhe, za nacionalističku propagandu, jer u takvoj perspektivi žena simbolizira naciju, ona je simbol devastirane nacije, ideja je da ako napadnemo žene onda napadamo naciju”. S druge strane, “ne postoji ništa usporedivo s time ako pričamo o muškarcima”. “Smatra se da oni trebaju biti čuvari u takvom nacionalističkom okviru, oni trebaju biti snažni, osigurati žene da ih se ne siluje, tako da se silovanje žena već samo po sebi percipira kao krivica muškaraca što nisu to spriječili.”

“Dakle”, nastavlja Touquet, “silovanje muškaraca jednostavno ne pripada takvom okviru, ne može služiti u propagandne svrhe, smatra se sramotnim i to predstavlja jedan od razloga zašto se tome pridaje manje pozornosti. Također, ne postoji usporediv pokret u tome pogledu: za žene je feministički pokret puno napravio po tom pitanju, ali kada govorimo o muškarcima, ne postoji emancipacijski pokret koji bi se bavio time i počeo preispitivati patrijarhat, koji je jedan od uzroka ovoga problema.”

Trideset godina nakon rata, i u Hrvatskoj ali i u regiji, usprkos stanovitome napretku u kažnjavanju ratnih nasilnika te pomoći ženama i muškarcima koji su preživjeli seksualno nasilje u ratu, ozbiljan, stručan, nesenzacionalistički, kontinuiran i institucionaliziran javni razgovor o toj temi – jedva da je i počeo.

Tekst je nastao u okviru Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama koji provodi Agencija za elektroničke medije

Zaprimljeno je ukupno 296 zahtjeva (muškarci 74, žene 222) za priznavanjem statusom žrtve, od čega je pozitivno riješeno 204 zahtjeva (muškarci 47, žene 157), negativno 76 (muškarci 23, žene 53), u osam predmeta došlo je do obustave postupka (muškarci 3, žene 5), a jedan zahtjev je odbačen (muškarac)

-
-
-

Impressum

Forum.tm | Nakladnik: neprofitna udruga Dom kulture Zagreb | Adresa: Nova cesta 115, 10000 Zagreb | email: domkulturezagreb@gmail.com | Uredništvo: Dom kulture Zagreb

TKO? Neprofitna udruga Dom kulture **ŠTO?** Forum.tm, prostor za slobodne ljude i one koji to žele postati **KADA?** Jučer, danas, sutra **GDJE?** www.forum.tm **ZAŠTO?** Da bi stvari bile jasnije

[Veronika Rešković](#) dobitnica je nagrade "Marija Jurić Zagorka" za internetsko novinarstvo u 2014. godini, koju dodjeljuje Hrvatsko novinarsko društvo, za seriju tekstova objavljenih na Forum.tm-u.

Oleg Maštruko dobitnik je nagrade "SAP Božo Težak" za najbolji tekst s područja informatike i komunikacija u 2014. godini. Tekst "[Od Milanovićevih sastanaka po SAD-u korist bi možda mogle imati isključivo tvrtke koje posluju s državom](#)" objavljen je na Forum.tm-u.

Portal Forum.tm financijski podupire [Agencija za elektroničke medije](#)

